

00878

Oep (småtr. ranteer)

B 331/44

D. IV.

M

S. H. W. Munnich.

M
Münich, H. H. W.

PEPPAR OCH SALT

på

Wallenbergska Förklaringen

öfver polisbragderna i Mars 1864.

Med porträtter af Polismästaren

Wallenberg och "vitnet" Lindqvist.

[Münich, H. H. W.]

Jacob Adolf Wallenberg.

"Vittnet" Lindqvist.

Företal.

Hvad menas väl med detta? frågar läsaren. Peppar och salt till den Wallenbergska förklaringen! Är den då icke nog mustig förut?

Åh jo, visserligen är den Wallenbergska förklaringen i sig sjelf tillräckligt mustig; ja i så hög grad att den måhända kan förorsaka äckel och förefalla något hårdsmält. Det är af denna anledning som vi föresatt oss att bestå kryddor till anrättningen, ehuru vi ganska väl veta att detta skall förekomma hr Wallenberg såsom "salt i surt öga" och peppar i svidande sår. Men detta får herr Wallenberg gunstbenäget ursäktas så länge hvarken de yttre eller *inre* battonsåren hos hufvudstadens innevånare ännu äro läkta.

Herr Wallenberg kan i alla fall trösta sig med att nog den tiden kommer då en mild och faderlig hand skall plåstra hans sår med en landshöfdingefullmakt, likasom den plåstrat hr Wallenbergs höga förman med ett friherrediplom. Men hvad blir det väl som skall läka allmänhetens och den sårade rättskänslans blessyrer? Jo, medvetandet om att folket aldrig har någon rättvisa att förvänta är ett läkemedel, som i förening med det allmänt kända "hvita plåstret", brukar komma såren att temligen fort hela sig. Dessutom förmoda vi att hvarje "herde" skall göra sitt bästa för att försäkra "fåren" om att ju mera de lida i den här verlden desto bättre få de det i en annan

Ack ja, hvarför kan man inte hvarje dag bli grundligt piskad med battonger, så att man genast vid inträdet i det kommande lifvet kunde vara mogen för den högsta lycksaligheten.

Men, invänder kanske en och annan tviflare, med ett sådant der botemedel är det ju möjligt att endast ytan helas, och i thy fall kan det ju hända att såren bulna och vara sig inunder. Ja det är nog möjligt; men det är en fråga som framtiden får lösa; låtom oss nu ta fram kryddorna.

I.

Polisen under Marsdagarne.

Vi känna alla att Söndagen den 6 Mars detta år var en ödesdiger dag. Revolutionsmännen Samuel Ödman, H. Wieselgren och Per Thomasson m. fl. hade till nämnde dag utlyst det så mycket omtalade mötet för Danmark.

Att detta möte innebar någonting särdeles samhällsvådligt kunde man redan på förhand förstå af de jemmerrop, hvilka dagarne förut upphäufdes af börsaristokratiens organ Nya Dagligt Allehanda och det af polisen besoldade Dagbladet.

Det syntes tydligt att en panisk förskräckelse gripit dessa tidningars herrar principaler. Allehanda ropade af alla krafter på "söndagspublik". Lilla Notenius tog en riksviktig min på sig, torkade glasögonen, satte trumpeteten för munnen för att liksom en akrobat på en marknad sammankalla publiken. Det var naturligtvis blott "söndagspublik" han ville hafva, och därför ansträngde han sig också till den grad att de väl kända "guldbyxorna", en öfverlefva från hans Kongl. Sekreteraretid, voro nära att remna; men det kunde icke hjälpas, det måste naturligtvis vara väder i trumpeteten för att kunna blifva något ljud.

De storartade ansträngningarne medförde ett storartadt resultat. Kl. 6 började La Croix' salong att fyllas af åhörare. Kl. tre qvart till 7 var den redan så öfverfull att ingen mer kunde komma in, och mötet var likväl utsatt till kl. 7. Följden af lokalens ringa utrymme blef att ett stort antal aktningssvärda personer, hvilka omkring kl. 7 anlände, i akt och mening att deltaga i mötet, fingo stå utanför på torget.

Allting hade nu gått efter önskan; det var alldeles tydligt att så snart en folksamling väl börjat uppstå skulle den snart nog tillvexa. Notenius promenerade under tiden fram och tillbaka på torget och såg emellanåt på sitt ur. Han väntade på "söndagspubliken". Denna lät också slutligen höra af sig; ty det dröjde icke länge förrän torget var till en del uppfyllt af en mängd mer eller mindre nyfikna åskådare, hvilka alla blickade mot de festligt upplysta fönstren i hotellet. Åtskilliga samtal uppstodo, och af dessa tillåto vi oss anteckna följande:

— Hör du Petterssso'n hvad skulle vi egentligen här så göra; jag tyckte det lät på Dagbladet som här skulle bli något roligt; men hvad fan di står ju bara och glör.

— Var lugn du Bergström, här blir nog något af i rippet skall du se, för det lærer ha stått i Dagligt Allehanda att Sohlman skall komma att tala till folket.

— Nå, men hvarför kommer han då inte ut på balkongen; inte kan man höra hvad di pratar för något deruppe nu.

— Ja då ä' mycke riktigt — ropade några närstående; — vi ha väl inte gått hit för att bli narrade; det har ju tydligt stått i Dagbladet att här skulle bli någonting storartadt.

— Ja de ha vi också läst — hördes några andra röster utropa — vi ha inte gått hit för ro skull; ut med Sohlman på balkongen! Ut med Sohlman på balkongen, ljöd det nu i chorus.

Ja de ä' alldeles riktigt och ned med Manderström se'n — inföll en tunnbindare — hvad fan ska han stå deruppe och prata för, han kan gerna komma ned och tala till oss, så att vi få någon reda på hur det står till med politiken. Ned med Manderström! Hurra, hurra!

Hvad börs- och polistidningarne förutspått hade inträffat; »upproret» stod i full låga. En kurir med polisuniform satte af i firsprång ned till Rydbergska hotellet för att lemna rapport till hr polismästaren Wallenberg, hvilken såsom medlem af »sällskapet»

drog sin lilla tioriksdalers vihst. (Stora män spela alltid högt spel.)

Hr Wallenbergs blick mörknade för en stund; han var nära att lemna de medspelande; men erinrande i detsamma att han hade ett par »betar» på sig, beslöt han att taga revanche och blef derför sittande lugn liksom Sandels vid Pardala by.

Emellertid grep upproret omkrings sig alltvärre och värre. På Brunkebergs torg sjöngs Folksången, Björneborgarnes marsch m. m. Dessa uppträden förnyades sedermera under aftonens lopp på flera ställen, nemligen hos danska ministern, på Riddarhustorget och slottsbacken. (En af polisens egna tjänstemän har vid rådhusrätten på ed intygat att folket på sistnämde ställe sjöng Folksången och andra fosterländska sånger).

Kl. något före tio anlände ånyo en poliskurir till Rydbergska hotellet, för att lemna rapport.

— Har folket sjungit något utanför mitt hus? — frågade polismästaren.

— Nej — svarade konstapeln.

— Har man inte hurrat heller? — sporde polismästaren ånyo.

— Nej; väl väcktes det frågan om den saken bland massan en gång; men så yttrade några andra, att det var inte något att hurra för.

— Jaså man anser mig inte ens värd ett hurra-rop — mumlade hr Wallenberg, gick genast hem och iklädde sig uniformen.

Några ögonblick derefter såg man den tappre, omgifven af endast 3 konstaplar, bege sig in i folkhopen, hvilken nu samlat sig på Carl den trettondes torg, för att utbringa ett lefve för den store konungens staty. Folkmassan, som ville gå i ordning med frågorna, hade, som det berättas, beslutit att derefter bege sig till Carl Johans torg, för att äfven visa »hjeltekonungen» sin hyllning, men den kom samtidigt med tanken härpå äfven ihåg att den borde hurra litet för ryska ministern; och så bar det af till Blasieholmen.

— Tycker inte Lindqvist att det här är fullt

uppror? — frågade polismästaren vänd till sin adjutant.

— Jo hr polismästare det tycker jag visst — genmålde Lindqvist, under det han krökte rygg med samma fermité som en hofman.

— Här torde allt bli nödvändigt att vidtaga allvarsamma åtgärder — yttrade polischefen.

— Ja det har jag tänkt för länge sedan — försäkrade Lindqvist.

— Se nu gå de till Blasieholmen! — utropade hr Wallenberg — vi måste följa dem.

Wi afstå från att längre skildra detaljerna af »upproret»; men såsom betecknande för huru hastigt situationen förändrades vilja vi blott åberopa några ord ur vittnesberättelsen af den polistjeman, hvilken vi förut citerat. Denne, som inom parentes sagdt är poliskommissarie, har nemligen intygat att då folkmassan kom gående från slottsbacken ned till Blasieholmen anfördes den af en pojke, som hade en hvit näsduk på en käpp; men då den tågade från sistnämde ställe till Gustaf Adolfs torg »gick polismästaren Wallenberg i teten».

Hvilka menliga följder detta ombyte af anförare medförde kan man lätt finna deraf, att under aftnens föregående lopp ingen enda person blifvit på ringaste sätt våldförd; hvaremot sedan hr Wallenberg satt sig i spetsen för folkmassan knuffningar tilldelades ett par poliskonstaplar, hvarjemte hr Wallenberg med sitt spanska rör, enligt hvad flera vittnen inför rådhusrätten intygat, utdelade flera slag bland folkmängden.

Signalen var nu gifven; men folkmassan som var ovan vid »uppror» fortfor det oaktadt att förhålla sig mycket stilla och beskedligt, ehuru den trängdes något på Gustaf Adolfs torg för att få beskåda hr Wallenberg och de arrangeringar i häktningssväg som han för sitt nöjes skull fann för godt att vidtaga.

Midt under dessa förlustelser utropade hr Wallenberg:

— Besitta och annamma *tyckte* jag icke att jag fick en örfil!

— Ja de' ä' aldeles riktigt herr polismästare —

inföll adjutanten Lindqvist — jag såg när herr polis-mästaren blef slagen.

Det led till midnatt och det var temligen kallt, så att en och annan hackade tänderna; men nyfikenheten gjorde att man icke gerna ville gå hem, ty alla ville beskåda hr Wallenberg, den i hast ryktbare mannen, och man funderade storliga om han icke snart skulle gå hem och lägga sig, så att det kunde bli slut på »upproret».

Men då fann hr Wallenberg för godt att vidtaga allvarsammare åtgärder. Polisens artilleri, brandpostslangarne, ryckte fram och utsprutade sitt innehåll bland folkmängden.

Icke ens nu trodde det godmodiga och genom-beskedliga folket att det var allvar. Hr Wallenberg skämtar med oss — utropade man, och så sprang man från den ena sidan af torget till den andra, fick sig en stråle då och då, men skrattade för öfrigt rätt godt åt upptåget.

Fram på morgonen tröttnade man på leken och hvar och en begaf sig hem till sitt — förutom de häktade naturligtvis. Hr Wallenberg gick älven hem; men mörk i hågen och mäktade desperat öfver att han icke fått hufvudstadens inneväpnare att tro det han menade allvarsamt. »Men-, utropade han för sig sjelf, »i morgon skall det blifva *slag* i saken.»

Innan vi afsluta skildringen af denna dags händelser vilja vi dock hemställa till hr Wallenberg om han icke i sin rapport till hr öfverståthållaren bordt, i sammanhang med yttrandet att intet våld mot person eller egendom blifvit denna afton af folket begånget, omnämna att han sjelf brukade våld, dels genom att slå personer med sitt spanska rör, dels ock genom att bespruta dem med vatten.

Att det under de båda följande dagarne blef slag i saken är noggsamt bekant, och det är icke vår mening att skildra dessa ohyggliga blodscener, hvilka utfördes af en rusig och rasande pöbel i polisuniform, jemte dess bland den lägsta dräggen utvalda biträden. Denna vilda jagt gata upp och gata ned, under fältropet: »spring din tusan djefvul!» blandad med ett och annat hemfridsbrott, är förut tillräckligt sorgligt

ryktbar, och de sår den förorsakat den allmänna rättskänslan äro ännu färska. Vi öfvergå därför från upprorsdagarnes händelser till de derpå följande:

II.

Spegelfäkterierna i poliskammaren.

Hufvudstadens innevånare häpnade vid tanken på de af polisen begångna våldsbragderna; ett ogillande, mera allmänt än någonsin förut, uttalades och derjemte den förhoppningen att en sträng räfst skulle komma att anställas med icke allenast de viljelösa kreaturen utan äfven med dem eller de, som gifvit order till battongdragonaderna.

Men som vanligt blef allmänheten sviken i denna rättvisa och billiga förväntan. Till en början satte sig den person, hvilken, genom att suspendera lagen och i dess ställe införa sitt eget subjektiva omdöme, varit upphofvet till ohyggligheterna, med fräck panna att undersöka och döma i egen sak. Anmärkningarne häremot föranledde, som känt är, att underståthållaren öfvertog handläggningen af målen rörande polisvålden. Men huru, och på hvad sätt? — Jo på ett sätt, som till fullo besannat det gamla ordspråket: »den ena korpen hackar ej ut ögat på den andra».

Med den största nonchalans, alldeles som om det gällt ett civilmål om några få lumpna riksdaler, leddes dessa undersökningar. Poliskonstaplarna behandlades med så len hand som möjligt; ja till och med med en viss vänskaplighet, som starkt erinrade om vapenbrödraskap. Poliskommissarierna förvandlades till en konsulta, med hvilken hr underståthållaren inför polis-skranket öfverlade om bästa sättet att få fog på de parter, hvilka varit nog dristiga att inkomma med angifvelser om polisvåld. Antingen utför hr underståthållaren i skarpa ord, sökande påbörda parten att han sökt gräl med polisen och »för sådant ändamål varit utsänd» — så tillgick det i bröderna Bolins mål — eller också drogs parten om munnen med försäkringar om att »alla krafter skulle användas» för

